Lastenkirjainstituutti
Puutarhakatu 11 A, 2. krs
33210 Tampere

Toiminnanjohtaja Kaisa Laaksonen
kaisa.laaksonen@lastenkirjainstituutti.fi
p. 050 3615 639

Lausunto 29.10.2020

Eduskunnan sivistys- ja tiedejaosto

Asia: HE 146/2020 vp Hallituksen esitys eduskunnalle valtion talousarvioksi vuodelle 2021
https://www.eduskunta.fi/valtiopaivaasiakirjat/HE+146/2020

Teema: eduskunta lisäsi vuoden 2020 talousarvioon n. 1,5 milj. euroa luku- ja kirjoitustaidon parantamiseen; miten resurssien lisäys on vaikuttanut ja miten toiminta ja hankkeet etenevät?

Lastenkirjainstituutin Lukemo-portaalin ylläpito ja kehittäminen

Lastenkirjainstituutti sai 120 000 € rahoituksen Lukemo-portaalin ylläpitoon ja kehittämiseen. Avustus myönnettiin opetus- ja kulttuuriministeriön erityisavustuksena (OKM/765/620/2019), jonka käyttöaika on vuosina 2020–2021. Lukemon kehittäminen on osa Lukuliikkeen lukutaitopanostuksia, ja se keskittyy erityisesti lasten- ja nuortenkirjallisuuden esille tuomiseen siten, että kirjat löytäisivät lukijoiden käsiin.

Lukemo-portaali kokoaa samaan paikkaan kaikki Suomessa ilmestyvät lasten- ja nuortenkirjat vuodesta 2018 lähtien. Sen tarkoituksena on auttaa lapsia, nuoria, vanhempia ja opettajia sekä muita lasten ja nuorten parissa työskenteleviä löytämään sopivat kirjat vaivattomasti. Lukemo toteutettiin Suomen Kulttuurirahaston hankerahoituksella 2018–2020.

Lukemon ylläpito- ja kehittämishanke käynnistettiin keväällä 2020 ja se jatkuu vuoden 2021 loppuun. Lukemon ylläpitoa varten Lastenkirjainstituuttiin on 1.6.20–31.12.2021 palkattu kirjastonhoitaja, joka kuvailee uudet kirjat Lukemo-portaaliin. Suomessa ilmestyy vuosittain reilusti yli tuhat uutta lasten- ja nuortenkirjaa, jotka kuvaillaan asiasanoin, ja niille määritellään aiheisiin ja sisältöön liittyviä hakukriteereitä Lukemo-palvelussa. Näin Lukemosta on mahdollista löytää sopivaa luettavaa eri-ikäisille lapsille ja nuorille helposti. Kirjojen lisäksi Lukemossa on esillä ajankohtaisia asioita, kuten lastenkirja-alan uutisia, kirjoituskilpailuja, kirjallisuustapahtumia ja erilaisia materiaaleja kirjallisuuden lukemisen ja opetuksen tueksi.

Lukemo-portaaliin tehtiin alkusyksystä 2020 pieniä muutoksia, esimerkiksi lasten- ja nuortenkirjavinkit eroteltiin omille sivuilleen, jotta ne löytyvät paremmin, ja valikoita muokattiin saadun palautteen perusteella. Suurempi uudistus tehdään keväällä 2021, jolloin Lukemossa ryhdytään julkaisemaan lasten ja nuorten omia tekstejä ja näkökulmia kirjallisuuteen ja lukemiseen. Lukemon kehittämistä ja tiedotusta varten Lastenkirjainstituuttiin palkataan puolen vuoden ajaksi Lukemoon keskittyvä tiedottaja. Loppusyksystä 2020 toteutetaan koululaisille ja opettajille suunnattu käyttäjäkysely, jonka kautta etsitään myös yhteistyöluokkia sisällön

tuottamiseen. Tärkeitä näkökulmia Lukemon kehittämisessä ovat valtakunnallisuus ja saavutettavuus sekä lasten ja nuorten oman näkökulman tuominen esiin. Lukemolle tunnettuutta parannetaan esittelemällä Lukemoa sekä erilaisissa tilaisuuksissa että mm. Lukuliikkeen ja muiden toimijoiden opettajille suunnatun täydennyskoulutuksen osana sekä yhteistyössä kuntien lukukoordinaattoreiden kanssa.

Hankkeen kuluessa seurataan tarkasti Lukemon käyttäjämääriä, jotka ovat kasvaneet koko ajan portaalin avaamisen kesällä 2019 jälkeen. Palautetta ja kehittämisideoita kerätään erityisesti opettajilta, mutta myös muilta käyttäjäryhmiltä kuten lapsilta, nuorilta, perheiltä ja kirjastoalan ammattilaisilta.

Valtakunnallinen yhteistyö vaatii aikaa ja resursseja

Luku- ja kirjoitustaidon parantamiseen liittyvä lisärahoitus on merkittävää. Sen myötä on pystytty tarjoamaan täydennyskoulutusta lukutaidon alalla toimiville asiantuntijoille, tuomaan esille lukutaidon merkitystä eri-ikäisille valtakunnallisesti ja tukemaan niin kuntatason toimijoita kuin valtakunnallisia kolmannen sektorin toimijoita lukutaitotyössä. Valtakunnallinen toiminta vaatii kuitenkin käynnistyäkseen taloudellisten resurssien lisäksi myös aikaa, ja iso osa rahoitettavista hankkeista on vasta käynnistymässä tämän vuoden lopulla.

Olennaista toiminnassa on rakentaa pysyviä toimintamalleja ja välittää tietoa niistä valtakunnallisesti niin, että se tavoittaa kaikki toimijat, myös koulut, varhaiskasvatus ja kirjastot kaikkialla Suomessa. Tämä vaatii pitkäjänteistä työtä ja lisärahoitusta tulevina vuosina. Hankerahoituksen lisäksi on tärkeää tukea kolmannen sektorin toimijoiden jatkuvaa työtä – esimerkiksi Lastenkirjainstituutin Lukemo-portaalin osalta rahoitusta on vuoden 2021 loppuun, eikä portaalia pystytä instituutin perusrahoituksella sen jälkeen ylläpitämään ajantasaisena.

Lastenkirjainstituutti toimii tiiviissä yhteistyössä mm. Opetushallituksen Lukuliikkeen, Lukukeskuksen, kuntien lukukoordinaattoreiden, lastenkirjastotyön valtakunnallisen kehittämistehtävän ERTEn sekä muiden toimijoiden kanssa. Lukemon tavoitteena on tukea kaikkia lukutaitotyötä tekeviä tarjoamalla ajantasainen työkalu, joka kokoaa saataville olevat kirjat sekä niihin liittyvät materiaalit yhteen paikkaan.